№ 93 Ausgabe B.

ГОМАН

Цана з перасылкай і дастаукай да хаты:

на 1 год—10 м. 80 фэн., на ½ году—5 м. 40 ф., на 3 месяцы — 2 м. 70 ф., на 1 мес. — 90 фэн.

Беларуская Віленская часопісь

выходзіць два разы у тыдзень: у аўторкі і пятніцы.

Адрэс рэдакцыі: Вільня, Віленская 33.
Адрэс адміністрацыі і экспэдыцыі: М. Стэфанская 23.

Цана абвестак:

на 4-ай старане за радок дробнымі літарамі — 25 фэніг.; дробныя абвесткі— па 5 фэн за слова. Абвесткі аб сьмерці — 60 фэн. за лінейку дробн. друкам.

№ 93 (289). Год III. Вільня, 26 лістапада 1918 г. Цана 10 фэн. (5 кап.)

„За Расею 1914 г.“

ВЛАДІВАСТОК. 20.XI. (Рэўтэр). Ген. Колчак назначаны дыктатрам Расеі. Ген. Харват і Іваноў прызналі новую дыктатуру.

ГЭЛЬСІНГФОРС. 24 XI. На надзвычайным пасяджэньні Маскоўскага савета пастаноўлена абвесьціць Маскоўскую губэрню на надзвычайным палажэньні дзеля контрэволюцыйнага руху.

У Новачэркаску склікаецца конгрэс монархістаў.

З Кіева наказаваюць, што чарнаморскі флот падняў рускі імпэратарскі флаг.

З Варонежа наказаваюць што туды прыбыў полк з б. расейскіх афіцэраў, кавалераў св. Юрыя.

У Роставе на Дону ўтварылася міністэрства усерасейскага руху, складзенае з ген. Лукомскага, ген. Макарэнка, мін. Созонова, яго памочніка Наратава і Сьцяпанова.

З Кацярынадара наказаваюць, што там 14-а адчынілася паўночная рада, на каторай было заяўлена, што саюзьнікі ставяць гэткія варункі: 1) прадстаўніцтва адзінай і недзялімай Расеі на мірным конгрэсе, 2) спын вывазу емінных рэчаў з Расеі, 3) зварот Расеі ўсіх тэрыторый з граніцай 1914 г., 4) занятку важнейшых стратэгічных пунктаў саюзьнікамі.

Саюзьнікі ўтварылі ў Чорным моры тры флоцкіх пункты: Адэса, Наварасійск і Варна, адкуль пачнецца паход проціў большэвікоў. У Варне спадзяюцца вялікай арміі з Македонскага фронту.

16-га расейская делегацыя аб міры выехала з Кіева ў Маскву.

ЛОНДОН (Рэўтэр). Льлёйд-Джордж сказаў у публічнай прамове, што маскоўскія большэвікі прабуюць пашырыць анархію на ўсю Еўропу. Англіцкі ўрад будзе далей весьці сваю работу, не паддаючыся ўплыву гэтага кірунку.

КІЕЎ. (В.Т.Б.). 23.XI. Францускі консул Энно паведаміў дэкларацыю саюзьнікаў, у каторай між іншым, кажацца: «мы будзем паддзержаваць ўрад гэтмана, прыходзім на Украіну як прыяцелі народу“.

КІЕЎ. 23.XI. Украінскія ўрадовыя войскі ў ваколіцах Кіева разьбілі нацыянальныя войскі і ўсюды іх адціснулі назад.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). 25.XI Спаўняючы Камітэт Работніцкай і Салдацкай Рады ў Бэрліне кажа ў адозьве, што яго мэтай ёсьць арганізацыя ўраду новаўтворанага саюза нямецкіх рэспублік. Нельга дапусьціць разрыву між поўночнай і поўднёвай Нямеччынай. З гэтай мэтай склікаецца на 16 сьнежня вялікае сабраньне дэлегатаў Салдацкіх і Работніцкіх Рад.

ЛЮБЛЯНЫ (В.Т.Б.). 23. XI. Італьянскі губэрнатар загадаў зараз-жа распусьціць паўднёва-славянскую нацыянальную раду ў Трыэсьце.

БЭРЛІН. 25.XI. На протэст нямецкай камісіі аб замірэньні проціў нялюдзкага выпаўненьня яго саюзьнікамі францускі прэзэс адказаў: „адказа на протэст ня будзе дадзена“.

ЛЮБЛЯНЫ. 24.XI. Газэты наказаваюць, што прыбыўшы ў гавань Фіумэ (Рэка) амерыканскі флоцкі камэндант заявіў, што гавань Фіумэ павінна належыць да паўднёвых славян, а не да італьянцаў.

ВЕНА (В.Т.Б.). 25.XI. Учора італьянцы занялі сталіцу Тыроля, Інсбрук.

АМСТЭРДАМ (Гавас) 24.XI. Прэзыдэнт Вільсон прыяжджае ў Францыю 12 сьнежня.

БЭРЛІН. 23.XI. Забастоўка горных работнікаў захапіла ўсю верхнюю Сілезію.

ДРЭЗДЭН. (В.Т.Б.). 24.XI. Англіцкія газэты кажуць, што саюзьнікі пільна прыглядаюцца да здарэньняў навакол імпэратара Вільгэльма і маюць даводы проці яго. Клемансо прыняў рашучыя меры, каторых рэзультаты будуць вядомы ў бліжэйшыя дні.

ЛОНДОН. (В.Т.Б.). 24.XI. Газэты наказаваюць, што англіцкі ваенны флот даведаецца да нямецкіх ваенных гаваняў: Вільгэльмсгафэн і Кіль, каб праканацца у тым, што немцы выпаўнілі ўзятыя на сябе абавязкі замірэньня.

ЖЭНЕВА. 24.XI. У англіцкіх палітычных кругах вядзецца прапаганда заняць войскамі Бэрлін, каб Нямеччына зрабілася базаю для экспэдыцыі саюзьнікаў на Расею. Француская социялістычная печаць энэргічна пратэстуе проціў гэных праектаў.

ЛОНДОН. (Рэўтэр). 24.XI. Некатарыя месты прынялі рэзолюцыю выданьня саюзьнікам нямецкага імпэратара і суду над ім.

Вільня, 26 лістапада 1918.

Прыйшоў час, калі кожны беларус павінен узяцца за шчырую энэргічную работу. Усякае агіляньне, усякае пушчаньне ў аддаль цяпер вялікі праступак. Народ знае, што ён цяпер павінен штось рабіць і жджэ рады і помачы ад беларускіх арганізацыі, ад беларускай інтэлігэнцыі. Частыя дэлегацыі да Беларускай Рады ў Вільні і Беларускай соцыялістычнай Грамады як найляпей сьведчаць аб гэтай вялікай патрэбе памагчы народу. Дык кожны хто толькі пачуваецца да беларускай нацыянальнасьці павінен прыняцца за работу над арганізацыяй шырокіх народных мас. За аснову для арганізацыі павінна быць прынята соцыяльнае і нацыянальнае усьвядомленьне. Будзіць ужо ня трэба, беларуская маса ўзварушана. Цяпер трэба ўмець толькі ўкладаць яе ў патрэбныя беларускія формы. Шмат дзе беларускі народ зусім сьвядомы, а там дзе ён несьвядомы, трэба на соцыяльным грунце паказаць тую карысьць, якую яму дае свая беларуская арганізацыя, свая орыентацыя і свая дзяржава і гэткім спосабам памалу даходзіцца і да нацыянальнага ўсьведамленьня, калі народ, над каторым гэтулькі было маскоўскага і польскага панскага зьдзеку пачынае лічыць сябе чалавекам роўным з другімі, шанаваць у сябе свае нацыянальныя асаблівасьці, гардзіцца, што ён беларус. Нацыянальнае усьвядамленьне, любоў да свае мовы і ўсяго свайго роднага патрэбна як дзеля нацыянальнага усьведамленьня народу, так і дзеля адраджэньня наагул чалавека, бо толькі людзі, каторыя ня будуць уважаць сябе і свае мовы чымсь горшым, ніжшым, могуць стаць вольнымі людзьмі. Трэба цяпер дзеля ўсьвядамленьня як найбалей шырыць беларускую літэратуру і асабліва беларускія агітацыйныя кніжкі і адозвы. Ніхай ня будзе ніводнага чалавека, каторы ня чытаў-бы беларускіх кніжак.

Кожная беларуская арганізацыя павінна быць зьвязана з суседнімі беларускімі арганізацыямі і ўсе беларускія арганізацыі з сваёй цэнтральнай арганізацыяй Беларускай Радай у Вільні.

Апрача звычайнай соцыяльна-нацыянальнай і палітычнай агітацыі патрэбна ужо як найбарджэй пачаць агітацыю за шырэйшую орыентацыю на Балтыцкае мора, каб зрабіць фэдэрацыю Беларусі, Літвы і Балтыкі. Гэткая агітацыя павінна быць ня толькі між інтэлігэнцыяй, але па магчымасьці між усім народам. Ужо гэтая справа скранулася з таго мёртвага пункту, на якім яна дагэтуль была. Літоўскае прадстаўніцтва цяпер таксама нічога ня мае проціў гэткай фэдэрацыі. Свядомая грамадзянства ўсіх балтыцкіх народаў (беларусы, ліцьвіны, латышы і эстонцы) павінна цяпер з усёй сілы працаваць над утварэньнем гэткага фэдэратыўнага гасударства, а тады ніхто ня будзе мець патребы баяцца агульных заходніх і ўсходніх непрыяцеляў, тады скончацца усе тыя нягодныя гутаркі аб тонкай літоўскай паласе ля мора і г. п.

Новый спосаб крутні-мутні.

Есьць шмат способаў, каторымі нашы непрыяцелі стараюцца ашукаць беларускі народ. Кожны стараецца ашукаць па свойму. Гэтак польскія паны стараюцца даводзіць беларусам, быццам мова беларуская простая, брыдкая, што быццам кожны павінен хацець быць панам, а каб быць панам, трэба канечна ўмець па польску і г. п.

Але гэткім простым способам можна ашукаць толькі цёмнага чалавека, за тое ёсьць іншыя новыя способы крутні-мутні, на каторыя паддаюцца часам і ня зусім цёмныя людзі. Гэткі новы спосаб ужываюць польскія соцыялісты. Яны кажуць, чаго в м баяцца Польшчы, калі яна будзе дэмакратычная. Польскі пролетарыят ня будзе крыўдзіць беларускага пролетарыяту, польскі сялянін ня будзе крыўдзіць беларускага сяляніна. Мы адкажам, што дагэтуль, калі польскі інжэнер будаваў касьцёлы і інш. на Беларусі, то ён абмінаючы мясцовага работніка, наймаў з Польшчы польскага работніка, польскі пролетарыят ішоўші адбіраў кусок хлеба ад беларускага пролетарыята. Пакуль Польшча будзе ў адным гасударстве з Беларусяй гэта будзе заўсёды, хаця-бы з прычыны культуры польскага работніка. Пры сваімжа Беларускім гасударстве беларускі работнік пры помачы адкрыцьця гасударствам школ і г. п. мог-бы скора зраўняцца з работнікамі культурнейшых народаў, чаго не магло стацца, калі-б нас захапілі палякі, бо Польшчы ня было-б ніякае рацыі падымаць аднамысловымі спасабамі на вышэйшую ступень чужога народу. Беларусы адсталі ад палякоў і злучыцца з імі гэта значыла-б тое самае, што злучыцца камару з ракам. Не мы павінны спачатку дарасьці, разьвіцьця, а тады ўжо думаць аб супольным жыцьці, а ня быць хвастом у другіх, ня быць чужымі парабкамі.

Што-ж датычыць дэмакратычнасьці і соцыялістычнасьці Польшчы, дык аб гэтым мы маем права сумлевацца. Прынамсі гэткі дэмакратызм, які цяпер ёсьць, нічога добрага нам даць ня можа, а ўзяць можа ўсё. Пільсудзкі і Дашынскі соцыялісты, аднак Дашынскі забраў чыста ўкраінскае места Перэмышль. Дай Божа, каб Польшча была прынамсі гэткай дэмакрацыйнай, як Францыя, ад-

нак французская буржуазія сьсе кроў з людзей сваіх колоній. Восьжа такімі колёніямі была-б Беларусь і Літва ў польскім гасударстве. Дзэ разьвіты балей пролетарыят, там разьвіта балей і буржуазія і каб Беларусь была прылучэна да Польшчы, то польская буржуазія пастаралася-б перасяліць на Беларусь свае пролетарскія і селянскія мэты, каб аслабаніць сабе месца ў Польшчы, ня кажучы ужо аб тым, што яна і сама хлынула на Беларусь і Літву. Што ж датычыць польскага сяляніна, дык ён ніякай сьвядомасьці інтэрнацыяналістычнай ня мае і найлепей ўціскаў бы беларускага сяляніна. Калі нам кажуць польскія соцыялісты, што яны Пілсудскага і Дашынскага добрымі соцыялістамі ня прызнаюць, мы адкажам, што і мы ня прызнаём іх добрымі праўдзівымі соцыялістамі, аднак пакуль мы маем дзела тольні з благімі, дык і нашы адносіны павінны быць як да гэткіх.

То ўзноў кажуць, што Беларусь або Літва ня можа быць незалежнай, бо ня мае сваіх мінэралаў: солі, жалеза, вугальля. Калі Беларусь будзе прылучана да Польшчы, то мінэралы ў яе не зьявяцца, іх усё роўна трэба будзе прывазіць з чужога краю, а хто паручыцца, што тарыф за перавоз па чыгунцы з Польшчы ў Беларусь ня будзе даражэй каштаваць, чымся мыта за перавоз праз граніцу, бо тарыф будуць устанаўляць палякі. Бэларусь-жа як Літва маюць прыродныя багацьці (лес, збожжа), на каторыя ахвотна будуць мяняць іншыя гасударствы (як Украіна) мінэралы. Трэба ведаць, што няма ніводных калёс, ніводных цялежак на Украіне, каторыя ня былі-б зроблены з беларускага лесу.

Нежалежнасьць дае тую вялікую карысьць, што ўсё багацьце краю астаецца ў тутэйшага народу, а ня вывозіцца чужнікамі.

Беларусь мае зусім іншы характар, чымся Польшча. Беларусь край земляробны, а Польшча прамысловы. Польшча орыентуецца на захад да Гданска і Чэхіі, Беларусь-жа мусіць орыентавацца на Балтыцкае мора ў кірунку фэдэрацыі з Літвой і Балтыкай.

П. Станіч.

Смаленшчына.

Беларусам Гараднепскай і Віленскай губ. здаецца, што быццам ужо ў Смаленскай губ. жывуць ужо не беларусы, а маскоўцы. Тымчасам гэта зусім ня так: апрача 3-х маскальскіх паветаў уся Смаленская губерня шчыра беларуская, пры гэтым беларускі народ Смаленскай губ. зусім ужо ня так абмаскалены, як каму часам здаецца. Каб паказаць як цьвёрдая беларушчына ў Смаленскай губ. мы апішам тут Рослаўльскі павет, каторы ляжыць на паўднёвы-ўсход ад Смаленску.

Беларусы Рослаўльскага павету адрозьніваюць сябе ад іншых суседніх нацыянальнасьцей, пры гетым для назову самых сябе і сваіх суседзяў Рослаўльскія беларусы захавалі старыя тэрміны, каторыя ўзываліся яшчэ за часоў Вялікага Княства Літоўскага. Гэтак яны называюць сябе „рускі“, маскоўца „маскаль“ і ўкраінца „украінец“, напрыклад: „З Вязьмі прыехалі маскалі. Паехаў па соль на Украіну“ і г. п. Гэткім адрожненьнем рослаўльскі беларус паказавае, што ён больш сьвядомы сваей нацыянальнасьці, чымсі ўсякі іншы беларус. Рослаўльцы лічаць сябе зьневажанымі, калі іх назваць маскалямі.

Гаманяць рослаўльскія беларусы ўва ўсім павеце пабеларуску, хоць, ведама, з прычыны доўгай русыфікацыі ў мове ёсьць шмат маскалізмаў.

Песні пяюцца ўсюды беларускія і матывы ў іх захаваліся шчыра беларускія. Па матывах песьняў немагчыма адрозьніць беларусаў Смаленскай і Віленскай губ. Каб паказаць якая беларуская мова ў Рослаўльскім павеце, я прыведу адну песьню, што там пяецца, вось яна:

Усякі ў міру чалавек
Сваю натуру маець:
Адзін плачаць цэлы век,
А другі сьпяваець.
А як дужа горка стане
Гора абаймуе,
Не скажу я горка доля,
У прысядку пайду я.

Звычаі, абрады і інш. захаваліся тут шчыра беларускія і дзержацца навет цьвярдзей, чымся ў іншых мясцох Беларусі. Прычынай гэтага ёсьць між іншым і тае, што раслаўскія беларусы ня гоняцца за меткімі звычаямі.

Дзеля гэтага самага ў Рослаўльскім павеце захаваліся і нацыянальныя беларускія ўборы. Тут носяць сьвітку з безага сукна, каторую называюць жупаном. Да жупана дзеля харастве ў рожных мясцох (на грудзёх і інш прышываюцца чырвоныя шнуркі. Носяць шапку мякерку і інш.

Гуляюць беларускія скокі: мяцеліца, галубец і інш.

Да вайны беларускага руху ў Смаленшчыне блізу што ня было. Падчас вайны і асабліва рэволюцыі ў Расеі, дзякуючы сустрэчы з сьвядомай беларускай інтэлігэнцыяй іншых беларускіх губерніях, зьявілася і смаленская сьвядомая беларуская інтэлігэнцыя. Гэтая інтэлігэнцыя і павінна весьці далей шчыра беларускі рух у Смаленшчыне. Мы верым, што нашыя дарагія, слаўныя калісь, смаленскія крывічы адродзяцца ў недалёкай будучыне да новага жыцьця разам з ўсім беларускім народам.

Максім Саколіч.

*) Нам вядомы толькі беларускія пісьменьн кі з Красненскага павету.

Як робяцца у нас польскія прадстауніцтвы.

Адным з месц панскай польскай агітацыі ёсьць Лідзкі павет. Тут паны разьяжджаюць па вёсках і ўсякмі хітрымі ўмаўляць сялян падпісавацца пад просьбамі аб прылучэньні да Польшчы і аб прысланьні польскіх лег онэраў. Памагаюць у гэтым і лідзкія ксяндзы палякі, дзекан і пробашч. Даходзіць навет да гэткіх здарэньняў, што напрыклад, пушчаецца погаласка, што дзекан выдае квіткі на дармовы хлеб. Нар д кідаецца да дзекана, а дзекан пасылае іх да прабошча, каторы неграматных людзей падпісывае пад просьбай аб прылучэньні да Польшчы і г. д.

Уся гэтая нягодная работа балямуцтва і маны дзеецца тут заўсёды і н кога ня дзів ць. Але вось польск м панам, спалоханым рэволюцыяй, захацелася чагось вялікшага, паны, каб амацаваць сваё панаваньне над гаротным народам, пастанавілі арганізаваць «польскую раду лідзкай зямлі». Каб гэта было ў іншым часе, дык паны на мужыкоў і ўвагі не зьвярнулі. Але цяпер рэволюцыя і паном патрэбна была сялянская закраса. Аднак ня гледзячы на ўсе стар ньні паном удалося прыцягнуць толькі некалькі чалавек. 10 лістапада назначана было сабр ньні каб выбраць польскую раду. Сабраньне адбывалася у клябан і, у дзекана. На гэтае сабраньне было прыцягнена толькі каля 12 чал. сялян, а рэшта былі паны. Адкрыў сабраньне кс. дзекан, каторы гаварыў аб багацьці Польшчы, аб патрэбе прылучэньня да яе, аб легіонэрах і г. д. Як прышло да «выбараў» у польскую раду, то паны выставілі адразу сваіх кандыдатаў. Як прышла справа да сялян, дык ня было з чаго выбіраць і закрыстыян адлічыў 8 чал. і упіхнуў як прадстаўнікоў ад сялян. Гэтак была утворана «польска рада земі лідзкей».

Сымон Сяурук.

Ліст у рэдакцыю.

Пане редактар!

Чытаю Гоман, з каторага ведаю аба ўсім тым, што ў нашым Беларускім краю выробляюць палякі. Баліць сэрца. Моўчаць не магу.

Прашу Рэдакцыю не адказаць надрукаваць у Гомане маіх колькі слоў да братоў Беларусаў.

Браты Беларусы!

Гуртуйцеся да барадзьбы і змагайцеся як толькі можна проціў полён зацыі нашае Бацькаўшчыны-Беларусі. У нашім краю, паміж Беларусаў-Каталікоў і Праваслаўных ня можа быць месца польскаму панаваньню, бо тут ня Польшча, а Беларусь. Мы патрапім збудаваць сваю будучыну і жыць самі без палякаў. Няхай у сэрца кожнага Беларуса, асабліва Каталіка, засьвеціць любоўная іскра да ўсяго свайго Беларускага і яна няхай знішчыць да званьня тое фальшывае паняцьце польшчыны, каторае пасеяна польскай прапагандай асабліва паміж земляробаў Каталікоў у вёсках. Аглянецеся навакол сябе, паглядзеце на ўсё сваё роднае беларускае і ўбачыце, які ланцух на шыю вам гатуюць палякі.

Памятайце, што мы Каталікі-Беларусы, а не палякі і што мы зг нем, што ўсё нашае роднае згіне над польскім ярмом, калі мы цяпер ня ўсунем польскаму апетыту гарачы ражон у зубы.

Час настаў, дык не накідайце на сябе чужога ярма. «Няхай жыве нашая Вольная, Незалежная Беларусь!

Ваеннапалонны. Каталік. **Антон Гайдук**, з Ялоўкі, Ваўкавыскага павету.

У Вільні і ваколіцах.

× **У Беларускім Клюбе** што нядзелі ў 3 г. дня бываюць агульныя сабраньні беларусаў. Беларусаў асабліва новапрыехаўшых просяць прысьці.

× **Выдавецтва Беларускага Камітэту.** Беларуская граматыка для школ. Напісаў кандыдат філёлёгіі Пецярбурскага унівэрсытэту Б. Тарашкевіч. Вышлі два асобныя выданьні рускімі і лацінскімі літэрамі Цана кніжкі 1 мк 50 ф

І. Сербаў.

Аб беларускай народнай песьні.

(Гл. „Гоман“ № 92).

Зварочаньне ў гэтых песьнях да Ярылы робіць дагадкі, ці не паважалі Ярылу за апякуна первабытнае жаніцьбы ў часы ўхопу жонак. Тым балей, што ў кусках аднае з песьняў малюецца навет абраз ухопліваньня, прыкладам:

Ой, ішлі хлопцы
Усе мяжою,
Пілі яны мёд
Усё дзяжою!
Ой, ішлі дзеўкі
Ватагаю,
Да пілі самагу
Баклагаю!.. [1])

Ясна што дзяўчаты цэлай ватагай маглі выходзіць на граніцу свае зямлі і крыкам „Валя-лём!“ даваць знак дзяцюком суседняга плямя аб сваім жаданьні быць ухопленымі. Дзяцюкі выходзілі да дзяўчат, частавалі іх мёдам, ўмаўляліся і ўхапіўшы іх уцякалі дамоў. Гэткае ўхопляваньне закатна характарызуецца зваротам мовы: Пойдам у Жыцін у дзеўкі! г. зн. як цяпер у нас ходзяць у ягады, у грыбы.

[1]) Жыцін.

Купала. Купала, як ведама, — летняе паганскае сьвята богу Сонца, каторы даходзіць у ліпні найвялікшае свае магутнасьці і сілы. Даўнейшы славянін прадстаўляў гэтую жыватворную сілу добрым Богам Купалай, катораму і ўстанавіў адпаведнае сьвята. Абрадны бок сьвята адбіў у сябе рэлігійныя пагляды старавечнага чалавека і ўчуцьці яго душы. І вось каб як належыцца сустрэць гадавы ўрачысты выезд Сонца на залатых калёсах, людзі з поўначы выходзілі на высокія ўзгоркі даставалі там агонь з ясеня, раскладазі кастры і з песьнямі скакалі цераз іх да самага ўсходу сонца.

Гэты звычай ужываецца мясцамі ў нас на Беларусі да апошняга часу. Уначы на 24 ліпня карагоды (тоўпы) маладжежы зьбіраюцца на вуліцы і весяляцца навакол запаленых агнёў да раньня, да выезду сонца, каторае ў гэты мамент, рассыпаецца па небе, іграе і скача. Робяцца гульні, скокі, карагоды. Усю ноч пяюць песьні Купалцы, далікатныя і хапаючыя за душу. У гэтых песьнях вельмі жыва намаляваны Купалка — бог плоднасьці. Ен паказаны дзівам на быстрым кані, увесь у золаце:

Сядзіць Купалка
На плоце
Уся галаванька
У злоце!
Просіць ў Бога
Пагоды
На гэту ночку
Вясёлу:
Ой, дай, Божачка,
Пагоду.
На гэту ночку
Вясёлу!
Будуць музыкі
Іграці,
Красны дзевачкі
Гуляці;
Старыя бабы
Сядзеці,
На гэта дзіва
Глядзеці! [2])

* * *

Ішла Купалка
Сялом-сялом,
Закрыўшы вочкі
Пяром-пяром!
Яе лічанка —
Кругловенька,
А галованька —
Залоценька.
Да зьяе людзі
Дзівілісь
Што йшла Купалка
Жавіціся!
Купалка рэчы
Гаварыла:
Якія людзі
Ня гэткім сялом
Я хадзіла,
Ня гэткім сялом
Я хадзіла,

[2]) Вёска Хаўхоліцы.

Ад адміністрацыі.

„Гоман" высылаецца толькі па заказу з месц. Дык куды прыходзіць экзэмпляраў „Гомана" помала, просім **на месцы** (у бэцырку, кнігарнях і г. п.) дамагацца выпісаваць балей. Так сама куды „Гоман" прыходзіць ня тымі літарамі, якімі хочуць, павінны аб гэтым заявіць у сябе на месцы.

× **Бюро Беларускай Соцыялістычнай Грамады.** памяшчаецца на Віленскай вуліцы № 33 кв. 1.

× Афіцэраў, салдатаў, юрыстаў, аграномаў і інш. просяць зарэгістравацца ў Беларускай Радзе Віленская № 33.

× **Ваенная цэнзура** цывілнай корэспондэнцыі спыняецца. Лісты можна цяпер пасылаць у заклееных конвэртах.

× **З жыдоўскай грамады.** На жыдоўскім сабраньні 20 лістапада была прынята рэзолюцыя, каб выбары у тутэйшай жыдоўскай абшчыне былі на аснове агульнага, роўнага, простага і пропорцыяняльнага выбарнага права з участьцем усіх асоб, як мужчын, так і жонак (кабет) старэйшых за 20 г.

× **Nowiny Litewskie** Пачала выходзіць новая штодаенная польская газэта «Nowiny Litewskie». Газэта краёвая і стаіць на грунце незалежнасьці Літвы. Рэдактар-выдавец Б. Стадэвіч. Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі: Вільня, сьв. Юрская вул. № 22—16.

× **Продаж ваенных прадпрыемстваў.** Элэктрычная станцыя на Каліварыйскай вул. прадаецца з усімі прыладамі і запасамі. Прысьці за падробнасьцямі ў гарнізоннае ўпраўленьне на Інжынернай.

Стоючы на беразе Вільі на рагу Лукішкаў і сьв. Якуба вялікі дрэўляны хлеў прадаецца.

Па вестцы зварочавацца 2-я Якубская № 16, аўтомобільная колонна.

× Салдацкая Рада Вільні друкуе адозву, што ваенныя маюць права насіць аружжа толькі пры спаўненьні павіннасьцей. Дзеля спроб рабіць рэквізыцыі ад імя Салдацкай Рады, наказаваюць, што Салдацкая Рада ніякіх рэквізыцый у цывільных ня рабіла і ня робіць і што асобы, каторыя робяць гэткія прэтэнзыі павінны быць арыштаваны. З другога боку, заявы жыхароў, быццам Салдацкая Рада абвесьціла не існуючымі тыя ці іншыя загады ўлады, так сама непраўдзівы. Усе загады ўлады мають сілу, калі яны тэй-жа уладай не скасаваны.

× **Ваенны аўкцыён.** У сераду 27 лістапада ў 1 гадз., у сёмым батальёне рэкруцкага дэпо на Ломжынскай вуліцы, будзе прадавацца з торгу непатрэбная маемасьць рэкруцкага дэпо.

× **Будаўнічы аддзел № 110,** Узьбярэжная № 4 прадае тэлеграфныя слупы, каторыя мае на складзе.

× **Бюро с.-д. раб. партыі Літвы і Беларусі** (інтэрнацыяналістаў) памяшчаецца на Віленскай вул. 20 кв. 3. у кватэру т-ва Культурнага Саюзу.

× Тутэйшы ваенны суд на сваім пасяджэньні 22 лістапада засудзіў Міхала Грэдзіса за ўчасьце ў разбойніцкай бандзе пачынаючы з 1917 году на 10 гадоў турмы. Кара сьмерці не магла быць споўнена, бо праступнік ня мае поўных гадоў.

× Штадтгауптман апавешчае, што павіннасьць плаціць падаткі апошнімі здарэньнямі ня зьнішчана. Хто не заплаціць у тэрмін, у таго вазьмуць сілком.

З усяго Краю.

Агульнае пасяджэньне Беларускае Рады ў Вільні.

У суботу 23 лістапада было агульнае пасяджэньне Беларускае Рады ў Вільні. Прыбылі члены з провінцыі з Горадненскай і Віленскай губ.

Дэлегацыі да Беларускай Рады ў Вільні.

У апошні час да Беларускай Рады ў Вільні прыяжджае шмат дэлегацый з Горадненскай і Віленскай губ. Дэлегацыі інформуюць аб палажэньні ў сваіх паветах, валасьцях і вёсках, радзяцца аб арганізацыі і даведаваюцца бліжэй аб палітычным кірунку сваей цэнтральнай арганізацыі Беларускай Рады ў Вільні. 19 і 20 лістапада прыяжджаў да Беларускай Рады ў Вільні дэлегат ад Горадненскага Беларускага Камітэту, старшыня яго А. Грукоўскі.

З Тарыбы.

Літоўскі пасол у Бэрліне, Шаўліс, мае пры сабе райчага пасольства Урыцкага, сэкрэтара пасольства Пенскайтіса, дыпломатычнага курера Красянсас і ураднікаў (чыноўніка) Хадакаўскайце і Радзівікайце.

Пры новаўтворэнным міністэрстве ёсьць дэпартамэнт абароны краю.

У літоўскіх колах ня раз выказавалася ня вера ці прымаць у міліцыю, што будзе арганізавана б. салдат рускай арміі; ці можа было-б лепей узяць пад аружжа навабранцаў 1885, 6, 7 і 8. Гэтыя людзі ня былі ў Расеі пад уплывам большэвіцкага руху.

Балтыка.

З прычыны рэволюцыі ў Нямеччыне ў Балтыцы утварыліся два ўрады: латыскі ў Рызе і эстонскі ў Рэвалі. Навааргенізаваная латыская Рада ў Рызе пакінула 20% месц не латышам. Не латышы могуць таксама быць членамі міністэрства. Памочнік міністра школ і культу павінен быць немец.

Краёвая паліцыя ў Курляндзіі.

Арганізацыя краёвай паліцыі ў Курляндыі ідзе шыбка ўперад. Кожны чалавек ў месяц 225 маркі і кватэру. Хто жадае паступіць у паліцыю павінны заўляцца ў свайго крэісгаўптмана. Умець па нямецку не канечна.

„Латвія".

Новаўтворэнная латыская рэспубліка (Латвія) выбрала сваім першым міністрам Карла Ульмана, нацыянальныя фарбы: чырвоны, белы і чырвоны.

Просьба эстонцаў.

Новаўтвораны ў Рэвалі эстонскі ўрад зьвярнуўся да нямецкай глаўнай каманды з просьбай пакінуць у Балтыцы немецкае войска для абароны парадку.

Разумны паступак.

У адозве часовага народнага ўраду Польшчы 13 лістапада 1918 г., між іншых ёсьць гэткае: „палякоў населяючых землі б. Вялікага Княства Літоўскага мы заклікаем да адбудовы Літоўскай дзяржавы ў старых гістарычных граніцах у братэрскі згодзе з народамі літоўскім і беларускім".

Для падпісчыкаў.

Дзеля таго, каб нашы падпісчыкі на правінцыі атрымлівалі „Гомана" акуратна, яны павінны **падпісывацца на газэту праз свайго старшыню (Amtsvorsteher) або праз Kreishauptmann'а.** *Інакэй почта газэты не перасылае.*

Адміністрацыя.

Злучэная Рада Балтыкі зьвярнулася з просьбай да цяперашняга ўраду ў Бэрліне ня выводзіць нямецкага войска з Балтыкі датуль, пакуль там ня будзе арганізавана краёвая абарона.

Польскі візыт у Беластоку.

У крытычныя дні нямецкай рэволюцыі польскіе легіёнэры з чісьцей падвучаных імі жыхароў пачалі рабаваць магазыны транспорты і псаваць тэлефоны і тэлеграфы ў паветах Віленскім вясковым, Маладэчна, Шырвінцкім, Радуньскім і ўсім Беластоцкім вокругу. Асабліва сурёзнае было палажэньне ў самым Беластоку. Было наказана аб прыездзе польскіх банд і польскіх легіёнэраў з пад Варшавы. 11 га і 12-га лістапада салдацкая Рада ў Беластоку вяла перагаворы з польскімі бандамі. Дамагалісь здаць аружжа і места палякам немцы адкінулі. 14-га лістапада прыехалі на чыгунцы 2 роты польскіх легіёнэраў, занялі вагзал і патрабавалі здачы места. Пасьля катэгарычнай адмовы палякі з нічым паехалі назад у Варшаву.

Цыммэрлэ і палякі.

З прычыны вядомай адозвы польскага камітэту аб утварэньні часовага ўраду Літвы нямецкі генэральны камісар, Цыммэрле, публікуе адозву, ў каторай падчырківае пагляд нямецкага ураду, што часовы ўрад Літвы будзе арганізаваны Тарыбаю з участкам усіх нацыянальнасьцей краю, і што нямецкі ўрад адносіцца нэгатыўна да спробы палякоў утварыць часовы урад.

За Доўбора-Мусьніцкага.

Сяляне ў Меншчыне над каторымі зьдзекавалі польскія легіёнэры ген. Доўбора-Мусьніцкага, цяпер мсьцяцца за гэта на маёнтках польскіх

Ня гэткія дзіва
Там відаела:
Шчука-рыбачка
Кросны ткала,
А рак-небарак
Цаўкі сукаў!.. [3]

* * *

Ой: нету-нету
Купалішага,
Ой нет Іванкі
Усё нашага!
Пяшком на вулку
Ня выходзе,
А на коніку,
Выяжджае.
Ой, яго конік
Быйструсенькі
Хвосьцікам вулку
Падмятае,
Грыўкаю слончык
Пакрывае,
Вушкамі воська
Выслухае;
Вочкамі дзевак
Выглядае;
Да Купалішу
Выбірае!.. [4]

* * *

Ой, мы Купалку
На вулку звалі:
Хадзі, Купалка,
Гуляць на вулку!
Купалка кажа:
Ня маю часу!
Трэба хадзіць мне
Каля жыта.
Ой, чыё жыта
Харошае,
А Сьцяпанькава
Найлепшае!
Будзе Сьціпанька
Піва варыць,
Ой да будзе-ж ён
Газэлку гнаць.
Дачок аддаваць!.. [5]

* * *

Купалася
Дзьве вутачкі,
На беразе
Сушыліся.
Сушыліся —
Гаварылі:
Ой, брат сястру
Згубіць хацеў!
Сястра ў брата
Прасілася:
Ня губі мяне
Да ў суботу,
А губі мяне
У скрасенейка.
Ой. у суботу —
Жыдоўская сьвята,
У скрасенейка —
Дзявочча вяселле!
Схавай мяне
Пры даліначчы
Абсей мяне
Цьвяточкамі
Сіненькімі
Васілёчкімі.
Абсодзь мяне
Калінкаю,
Калінаю
Чырвонаю
Дзеўкі пройдуць —
Красак нарвуць;
Красак нарвуць,
Вянкоў наўюць.
Хлопцы пройдуць —
Каліны наломяць;
Ягад наломяць,
Мяне памянуць [6]

Прыпеўка: Па Івана Купала!

Значыцца, навэт самы кароткі, самы зьверхні агляд беларускае абраднае песьні дае змогу скласьці сабе некаторае паняцьце, як аб рэлігійных паглядах старасьвецкіх беларусаў, так і аб устаноўленых сьвятах з іх рытуаламі.

(Далей будзе).

---

[3] Юр'ева.
[4] Юр'ева.

[5] Юр'ева.

[6] Вёска Дарагунск, Быхоўскага павету.

панох Бывалі ўжо здарэньні забіўства паноў.

Нашым тутэйшым паном гэта перасьцярога, каб і яны ня пусьціліся на авантуру і зьдзек над сялянамі, як гэта зрабіў польскі корпус ген. Доўбора Мусьніцкага.

«Этнографы».

У нямецкім журнале «Jugend» у расказе «Капейка» можна чытаць гэткі адрывак: «Ен (военнапалонны) быў шчыры беларус, меў сьветлую, як пянка, бараду і быў родам я Радомскай губ.».

МЕНСК. Нямецкае войска пакінула 21 лістапада Полацак, Жлобін і Рагачоў. У этапнай тэрыторыі зьявіліся разбойніцкія большэвіцкія банды. Гэтак ля станцыі Нагарэлая, Красналукі, Маладэчна.

МЕНСК. З прычыны таго, што хутка нямецкае войска пакіне Менск, нямецкая газэта 10 й арміі варочаецца назад у Вільню.

БЕЛАСТОК. Палажэньне тут блізу нормальнае. У акалічных паветах бываюць толькі адзіночныя здарэньні рабунку. Зносіны чыгункай з Беластоку з пагранічнай станцыяй Просткен узноў наладжаны.

ГОРАДНА. 17 лістапада адбыліся перагаворы між комендантурай, Салдацкай Радай, паветавым начальствам і польскай вартай. Нямецкая ўлада прызнае як польскую так і іншыя нацыянальныя варты, каторыя могуць утварыцца. Члены варты павінны насіць выданую нямецкай уладай павязку з штэмпелем нямецкай камэндантуры Горадна. Варта ня мае права уступіць у места Горадна і на ваколіцы ў окрузе трох кілёмэтраў. Спрэчкі між нямецкімі ваеннымі і польскімі вартаўнікамі разьбіраюцца камісіяй з прадстаўнікоў нямецкай ваеннай улады і польскай ваеннай рады.

МІТАВА. Міліцыя Балтыкі прымае самахвотнікаў на службу. Яны дастаюць у дзень пяць марак на ўсім гатовым. Нямецкі нацыянальны саюз зрабіў ужо крокі, каб сасамахвотнікі з Балтыкі, каторыя былі ў нямецкую армію, вярнуліся ў Бацькаўшчыну і сталіся міліцыянерамі.

ЛІБАВА. Старая мястовая дума распушчана. Новая мястовая дума складаецца з 30-х прадстаўнікоў работніцкай латышскай партыі, 14 х латышоў іншых партый, 6-х немцаў, 6-х жыдоў, 2 х ліцьвіноў 1-га расейца і 1-га паляка.

ЛАНДВАРОВА. Армейскі будаўнічы аддзел прадае тут дзьве тысячы тэлеграфных слупоў.

АРАНЫ. Армейскі будаўнічы аддзел прадае тут 4 тысячы тэлеграфных слупоў.

ПЫТАЛАВА, Пскоўскай губ. Тут задзержалі нямецкія патрулі дэзэртыр -большэвіка, што меў з сабой зашытымі 3 фунты «керэнак» і царскіх рублёў. На выпытах ён сказаў, што яму дадзела служыць у чырвонай гвардыі, займацца рабункамі і зладзействам і што ён хоча вярнуцца да людзкага жыцьця.

КОЎНА. «De Neue Zeit». друкуе сьпіях абвестак, аб шуканьні вывезеных з кватэр уцекачоў рояляў

Украіна.

БЭРЛІН 21. XI. Украінскае прэсбюро ў Лёзаньне наказвае: „пасьля ўпорных бітваў Кіеў мусіў быць пакінены дзеля большэвіцкай небасьпечнасьці з поўначы і маскоўскай з паўднёвага ўсходу. Урад у Кіеве было ськінена і ўтворана замест яго маскалефільскае. Нацыянальнае сабраньне ўцякло ў Белую Царкву. Гэтман Скоропадзкі перайшоў на старану маскаляфілаў. Дыктатарам Украіны назначаны ген. Дэнікін. Ен апублікаваў гэткую праграму: адноўленая Расея, барацьба проціў большэвіцтва, саюз з заходнімі дзяржавамі.

ВЕНА. (Корэспондэнцбюро). Украінскі ўпаўнамочаны Васілько наказвае, што Львоў Борэслаў ёсьць зусім у руках украінцаў. Польскія войскі, што там былі, пасьля ўпорных бітваў узяты ў палон. Перамышль абступлены ўкраінцамі і мусіць здацца ў кароткі час, бо няма харчоў.

З Польшчы.

ВЕНА. Здарэньні ў заходняй Галіцыі разьвіваюцца ў вайну для зьнішчэньня жыдоў. Усё балей, чымся з ста мясцоў ёсьць страшныя падробнасьці аб пагромах. Брэско, жыдоўскія дамы падпалялі, а ўцякаючых жыхараў падстрэлівалі. Здарэньні напамінаюць, навет перавысшаюць жыдоўскія пагромы ў царскай Расеі.

БЭРЛІН. У Польшчы анархія. Бандытызм вельмі шырыцца па вёсках. Небасьпэчнасьць расьце.

У Седльцах у жыдоўскім пагроме забіты 6 жыдоў. У рабунках прымалі ўчасьце легіонеры, а таксама студэнты і лепшыя клясы насяленьня.

БЭРЛІН. У галіцыйскіх мястох Яворцы і Сутэр упачы на 16 былі страшныя жыдоўскія пагромы. Жыды Домброва і Шакова мусілі ўцекаць у чым стаялі. Уся маемасьць жыдоў зрабавана і спалена.

ВЕСТКІ З РАСЕІ

КОПЭНГАГА. Скандынаўскія гасударствы, як наказваюць газэты, пастанавілі ўзяць сваіх прадстаўнікоў з Расеі і выдалілі прадстаўнікоў рускага ўраду з сваіх краёў.

БЭРЛІН. Прэзыдэнт Вільсон наказаў цяперашняму ўраду, што ў прыпадку прыезду прадстаўніка большэвіцкага ўраду саюзьнікі заразжа парвуць зробленае заміраньне.

ГЭЛЬСІНГФОРС. Як наказваюць з саюзьніцкіх кол гатуецца агульнае наступленьне саюзьнікаў проціў ураду радаў. З Балкан наступае дужая армія, пярэднія часьці каторай занялі ўжо Бэссарабію і Адэссу. З поўначы ідуць англічане з Мурманскага ўзьбярэжжа. Апрача гэтага пачнецца паход з боку Фінляндыі.

Паводлуг новых наказаў 30% большэвіцкіх войскаў складаецца з нямецкіх і вэнгерскіх ваеннапалонных пад жыдоўскім начальствам. Творыцца 40 новых дывізій.

З усяго сьвету.

Н'Ю-ІОРК. Амэрыканскія газэты наказваюць, што Амэрыка на мірным конгрэсе маніцца зьнішчыць англіцкае панаваньне на моры і дабіцца свабоды мораў, як гэта разумеюць амэрыканцы.

Амэрыка, як наказвае ваенны і марскі міністэр, маніцца і далей весьці сваё ўзброеньне і паддзержываць і ў спакойны час сваю сухапутную армію.

ЛОНДОН (Рэутэр). 21.XI. Сягоньня перададзена англіцкаму глаўнакамандуючаму на моры глаўная часьць нямецкага ваеннага флоту.

ЛОНДОН (Рэўтэр). 21.XI. Брытанскія афіцэры прынялі сягоньня і ўчора вялікую часьць нямецкай артылеры.

БЭРЛІН. З Рэйнскай провінцыі, Баварыі, Бадэна наказваюць аб протэстах усіх партый проціў спроб партый Спартага не дапусьціць склікаць нацыянальнага сэйму і ўтварыць, так званую дыктатуру пролетарыята.

БЭРЛІН. З усіх бакоў Нямеччыны наказваюць аб протэстах Работніцкіх і Салдацкіх Радаў проціў групы Спартага (Лібкнэхта) і дамагаюцца зараз жа склікаць нацыянальны сэйм. З Баварыі, Вюртэмбэрга і іншых часьцей паўднёвай Нямеччыны, што калі б большэвікі ўзялі верх у Берліне, гэтыя часьці аддзеляцца ад паўночнай Нямеччыны і ўтвораць асобнае гасударства Паўднёвую Нямеччыну з сталіцай у Франкфурце.

БЭРЛІН. 23.XI. Нямецкі ўрад заявіў самы энэргічны протэст проціў нарушэньня саюзьнікамі варункаў заміраньня. З усяго абходжаньня саюзьнікаў відаць, што яны маняцца прыдзіркамі зрабіць конфлікт і гэтым даць магчымасьць парваць заміраньне і заняць Нямеччыну. Можна зрабіць часовы гвалт намецкаму народу, але ён не перастане жыць і здабудзе сваё права.

КАЛЯ ВАЙНЫ.

БЭРЛІН (В.Т.Б.). 20.XI. Нямецкія ўпаўнамочаныя, каб весьці перагаворы аб заміраньні наказваюць, што з прычыны кароткага тэрміну, назначанага для адыходу нямецкага войска, труднасьці павялічываюцца. Грозіць катастрофа, зьвязаная з рабункамі і збройным супраціўленьнем проціў наступаючых непрыяцеляў. Асабліва вялікая небасьпэчнасьць, калі пагода пагоршае.

Друкавана ў друкарні М. Кухты. Выдавецтва «Гоман» Рэдактар Язэп Салавей.